

Javne nabavke i rodna ravnopravnost: uticaj javnih nabavki na žene u sektoru bezbednosti u Srbiji

AURELIJA ĐAN

Program Evropske Unije
„Podrška civilnom društvu 2013“
za Srbiju

NABAVKE PO MERI STVARNIH POTREBA

Javne nabavke i rodna ravnopravnost: uticaj javnih nabavki na žene u sektoru bezbednosti u Srbiji

AURELIJA ĐAN

BEOGRAD
jun 2015.

Program Evropske Unije „Podrška civilnom društvu 2013” za Srbiju

JAVNE NABAVKE I RODNA RAVNOPRAVNOST:
UTICAJ JAVNIH NABAVKI NA ŽENE U SEKTORU BEZBEDNOSTI U SRBIJI

IZDAVAČ

Beogradski centar za bezbednosnu politiku
Đure Jakšića 6/5, Beograd
Tel: 011 3287 226
Email: office@bezbednost.org
www.bezbednost.org

AUTORKA

Aurelija Đan

UREDNIK

Predrag Petrović

LEKTURA

Tatjana Hadžić Jovović

DIZAJN I PRELOM

Marko Marinković

ISBN

978-86-6237-107-2

BEOGRAD, jun 2015.

Program Evropske Unije
„Podrška civilnom društvu 2013”
za Srbiju

Ova publikacija se izdaje uz pomoć Evropske Unije i Kancelarije za saradnju sa civilnim društvom Vlade Republike Srbije kroz projekat „PRO-CURE: Jačanje civilnog nadzora nad javnim nabavkama u sektoru bezbednosti”. Za sadržaj publikacije odgovaran je isključivo izdavač.

Uvod

Društvena dimenzija sistema javnih nabavki je zanemarena u Srbiji uprkos činjenici da one izuzetno utiču na ekonomiju, a samim tim i na svakodnevni život građanki i građana. Donošenje Zakona o javnim nabavkama (ZJN) iz 2012. u Srbiji predstavlja pozitivan korak ka nastavljanju reforme javnih nabavki. Činjenica je, međutim, da stručna javnost, te zainteresovane strane u ovom procesu vide isključivo ekonomsku ulogu javnih nabavki i doživljavaju ih kao „pribavljanje dobara, usluga ili ustupanje izvođenja radova”¹, dok se gotovo uvek izostavlja uticaj koji je ostvarena javna nabavka imala na različite kategorije društva. Imajući u vidu da je rodna perspektiva prisutna u svim društvenim tokovima, važno je razumeti na koji način različite društvene uloge muškaraca i žene utiču na organizaciju, sprovođenje i realizaciju javnih nabavki, kao i koje posledice proizvode.

Kako bismo razumeli uticaj javnih nabavki na žene i muškarce, namera nam je da se u ovom tekstu bavimo javnim nabavkama u sektoru bezbednosti, i to iz nekoliko razloga. Prvo, Ministarstvo unutrašnjih poslova i Ministarstvo odbrane predstavljaju najveće budžetske korisnike u Republici Srbiji. **Ministarstvo odbrane i MUP zajedno troše 11% nacionalnog budžeta za 2015. godinu.**² Drugo, javne nabavke koje sprovode institucije bezbednosti mogu direktno da utiču na ostvarivanje ljudskih prava svih građanki i građana, te je potrebno da njihovo svrsishodno trošenje bude sprovedeno radi obezbeđivanja bezbednosti svih građanki i građana. Treće, s obzirom na to da bezbednosne institucije još imaju imidž represivnih organa sile u kojima je zastupljen mali broj žena, važno je razmotriti na koji su način potrebe žena uzete u obzir prilikom trošenja javnih sredstava.

Cilj ove analize je da podstakne kreatore i kreatorke javnih politika, kao i stručnu javnost da pro-

ces javnih nabavki sagledaju iz ugla društvenog razvoja, sa posebnim osvrtom na različit uticaj javnih nabavki na žene i muškarce. Na osnovu smernica koje su dali eksperti/kinje u oblasti javnih nabavki, izneti su zaključci i preporuke za unapređenje sistema javnih nabavki, proistakli iz rodne perspektive.

PREPORUKE

- Prilikom planiranja javne nabavke potrebno je koristiti rodno osetljivu statistiku kako bi bile realizovane nabavke koje su u vezi sa ciljem nabavke i sa poštovanjem principa rodne ravnopravnosti.
- Potrebno je u planovima nabavke jasno označiti rodnu dimenziju predmeta nabavke kako bi u obzir bile uzete potrebe žena i muškaraca i bile bolje sagledane posledice koje one imaju na žene i muškarce.
- Potrebno je uvesti rodno odgovoran programski budžet koji ne samo da direktno odgovara planiranim i sprovedenim javnim nabavkama već i pruža odgovore na pitanja da li postojeća preraspodela sredstava odgovara potrebama žena i muškaraca.

1 „Zakon o javnim nabavkama.” *Sl. glasnik RS*, br. 124/2012 i 14/2015, čl. 2, stav 1.

2 Sopsstveni proračun na osnovu Zakona o budžetu za 2015. godinu („Zakon o budžetu Republike Srbije ” za 2015. godinu. *Sl. glasnik RS*, br. 142/2014).

Javne nabavke nisu rodno neutralne

Neko bi rekao da veza između javnih nabavki i rodne ravnopravnosti ne postoji, tj. da javne nabavke nisu relevantne za ispunjavanje socijalnih ciljeva, kao što je, na primer, poštovanje jednakosti između muškaraca i žena. Kada se javne nabavke posmatraju isključivo u kontekstu ekonomskog razvoja, gotovo uvek se zanemaruje njihov širi društveni uticaj. Rodna dimenzija se ne zasniva na prebrojavanju žena i muškaraca, nego na činjenici da određene odluke i načini njihovog sprovođenja mogu direktno da utiču na kvalitet života muškaraca i žena. Tako na primer, naizgled neutralne političke mere mogu dodatno produbljivati društvene norme koje vladaju u određenim zajednicama, te mogu svojim posledicama diskriminisati žene.

Odluka o tome šta će se kupovati, kako i po kojim cenama, kao i podatak od koga će biti pribavljena dobra ima rodnu dimenziju i proizvodi različite posledice koje će uticati na muškarce i žene.

Uvođenje rodne perspektive u javne nabavke potrebno je shvatiti kao napor da se „reorganizuju, unaprede, razviju i evaluiraju procesi i politike tako da svi akteri koji uobičajeno odlučuju uključuju perspektivu rodne ravnopravnosti u sve politike i u sve faze odlučivanja”.³ Polazeći od pretpostavke da nabavka robe, usluga i radova i te kako može da utiče na postojeće društveno ustanovljene rodne obrasce i da ih iznova proizvodi, rodna analiza javnih nabavki treba da predstavlja početni korak u sprovođenju društveno odgovornog organizovanja procesa javnih nabavki.

ANTRFILE 1: JAVNE NABAVKE, RODNA RAVNOPRAVNOST I INTEGRACIJE U EVROPSKU UNIJU

Javne nabavke predstavljaju ključni instrument kojim Vlada ostvaruje svoje strateške ciljeve^a, a jedan od glavnih strateških ciljeva Srbije jeste njeno učlanjenje u Evropsku uniju.^b Ovdje je potrebno istaći da su politike rodne ravnopravnosti u Evropskoj uniji postavljene veoma visoko na njenoj političkoj agendi i predstavljaju neophodan uslov za postizanje ciljeva EU. Budući da je poštovanje rodne ravnopravnosti jedan od strateških ciljeva Evropske unije, kao i da je rodna ravnopravnost važan deo pregovora Srbije sa EU^c, opravdano je tvrditi da javne nabavke treba da predstavljaju „instrument javne politike za unapređenje rodne ravnopravnosti”.^d

a Uprava za javne nabavke. *Novi zakon o javnim nabavkama u kontekstu očekivanih reformi javnih nabavki u Srbiji*. <http://www.ujn.gov.rs/ci/documents/analiticka_dokumenta> 5. 2. 2015.

b „Nikolić: EU strateški cilj Srbije, Vigenin: Podrška Bugarske.” *Blic online*. <<http://www.blic.rs/Vesti/Politika/478024/Nikolic-EU-strateski-cilj-Srbije-Vigenin-Podrška-Bugarske>> 29. 4. 2015.

c Tošković, Sonja. „Rodna ravnopravnost važan deo pregovora sa EU.” *EurAktiv*. <<http://www.euractiv.rs/srbija-i-eu/8171-rodna-ravnopravnost-vaan-deo-pregovora-sa-eu>> 14. 3. 2015.

d Callerstig, Anne-Charlott. „Can public procurement be an instrument for policy learning in gender mainstreaming?” *Scandinavian Journal of Public Administration* 18(4): 51–71: 51.

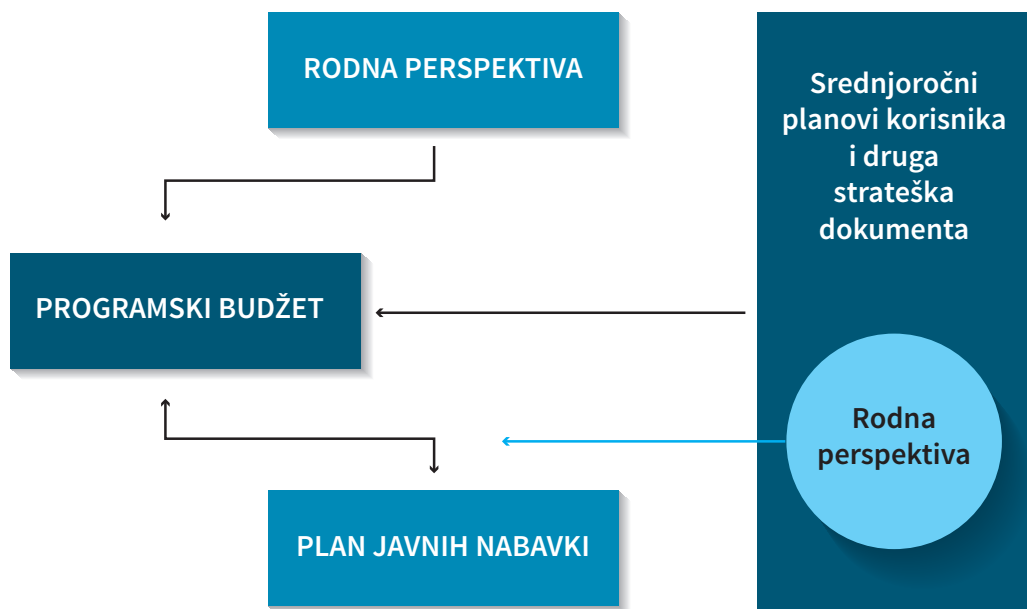
3 Gender Mainstreaming: Conceptual Framework, Methodology and Presentation of Good Practices. Završni izveštaj aktivnosti grupe specijalista, (EG-S-MS). Council of Europe, EG (99) 3, Strasbourg, February 1999.

Rodno senzitivan programski budžet i javne nabavke

Kako bi bila sprovedena svrsishodna javna nabavka, potrebno je da predmet javne nabavke direktno odgovara strateškim ciljevima naručioca i da unapred bude definisan u programskom budžetu. Preciznije, za razliku od linijskog budžeta, u programskom budžetu se finansijska sredstva raspoređuju u odnosu na određene programe koji su zasnovani na ostvarenju ciljeva i u vezi su sa srednjoročnim planovima i drugim strateškim dokumentima.⁴

Radi sprovođenja politika rodne ravnopravnosti potrebno je da budžet ne bude samo programski nego i da sadrži i rodnu dimenziju. Rodno odgovoran budžet treba da prepoznaje rodne razlike i da na osnovu toga bude alociran. Takva vrsta budžeta pruža odgovore na pitanja da li postojeća raspodela sredstava odgovara potrebama žena i muškaraca, kao i da li se sredstva raspoređuju tako da mere, politike i programi koji proizlaze iz strateških ciljeva utiču na unapređenje rodne ravnopravnosti.⁵ Da rodno odgovorno budžetiranje služi kao pokazatelj tokom ostvarivanja ciljeva rodne ravnopravnosti pokazuju i primeri u zemljama kao što je Francuska, gde Vlada prilikom nacrta budžeta mora da sačini poseban izveštaj o rezultatima postignutim u oblasti rodne ravnopravnosti ili pak Španija čiji budžet prikazuje rodno orijentisane ciljeve, poput integracije žena

Grafik 1: Svrsishodne javne nabavke po meri građanki i građana

4 Podatak predstavila Hajrija Bogujevci na radionici „Svrsishodnost javnih nabavki u sektoru bezbednosti” u Nišu, održanoj 14–16. aprila 2015. godine u organizaciji Beogradskog centra za bezbednosnu politiku.

5 Vladislavljević, Aleksandra. *Praktičan alat za rodno odgovorno budžetiranje u tri koraka*. Edicija Practicum: 2011. <<http://rs.one.un.org/organizations/18/ROB3%20Alat%20za%20rodno%20odgovorno%20budzetiranje%20u%203%20koraka.pdf>>.

na tržištu rada, socijalnih povlastica i sl.⁶ Stoga je povezanost javnih nabavki, rodno odgovornog budžetiranja i programskog budžeta neraskidiva, pa je radi ostvarivanja gore spomenutih ciljeva neophodno da rodno osetljiva i svrsishodna javna nabavka odgovara rodnom budžetu, koji će biti programski organizovan.

BUDŽETI MINISTARSTVA ODBRANE I MINISTARSTVA UNUTRAŠNJIH POSLOVA NE PREPOZNAJU RODNU DIMENZIJU RASPODELE SREDSTAVA

S obzirom na to da se svrsishodnost javne nabavke određuje u odnosu na strateški cilj naručioca, važno je predočiti da je Srbija 2010. godine usvojila Nacionalni akcioni plan za primenu Rezolucije 1325 Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija – Žene, mir i bezbednost u Republici Srbiji (NAP 1325) za period 2010–2015. Glavni nosioci aktivnosti su MUP i MO. Direktni cilj NAP-a 1325 jeste da stvori uslove ostvarivanje politike rodne ravnopravnosti u sektoru bezbednosti. Uprkos tome, najnoviji prioriteti rada MUP-a za period 2015–2018.⁷ ne sadrže rodnu perspektivu iako je za unapređenje bezbednosti građanki i građana, kao i za rad policije u zajednici izuzetno važno sagledati različite bezbednosne potrebe muškaraca i žena.

Dodatno, programski budžeti MUP-a i MO još nisu u potpunosti zaživeli.⁸ Njihovim pregledom stiče se utisak da u budžetu, uprkos definisanim programima, nisu jasno određeni ciljevi, te je nemoguće meriti stepen njihovog ostvarenja. Pored toga, u budžetima MO i MUP-a nije istaknut uticaj raspodele budžetskih sredstava na žene i muškarce iako je to bilo predviđeno realizacijom ciljeva NAP-a.

S obzirom na sve gore navedeno, može se zaključiti da rodna ravnopravnost, iako je jednim delom inkoorporirana u strateške planove institucija bezbednosti, nije zaživela u praksi alokiranjem rodno senzitivnih budžeta, što direktno utiče na proces i aktualizaciju javnih nabavki. Uzimajući u obzir to da javne nabavke treba da budu sprovedene u odnosu na strateške ciljeve i planove, možemo zaključiti da svrsishodnost javnih nabavki nije potpuno u skladu sa poštovanjem principa rodne ravnopravnosti u institucijama bezbednosti u Srbiji.

Ove godine (2015) ističe NAP 1325 i u pripremi je njegova revizija. Stoga je neophodno sagledati nedostatke ovog akcionog plana i staviti akcenat na uvođenje rodnog budžeta, koji će direktno odgovarati planiranim i sprovedenim javnim nabavkama u institucijama bezbednosti.

6 Đurić Kuzmanović, T. *Ka rodnom budžetiranju: vodič*. Ženske studije i istraživanja i Futura publikacije Novi Sad, 2007.

7 Prioriteti MUP-a dostupni na: <http://www.mup.gov.rs/cms_cir/sadrzaj.nsf/prioritetimup.h>.

8 Podatak iznela Hajrija Bogujevci na radionici „Svrsishodnost javnih nabavki u sektoru bezbednosti” u Nišu, koja je održana 14–16. aprila 2015. godine u organizaciji Beogradskog centra za bezbednosnu politiku.

Svrishodne javne nabavke posmatrane iz rodne perspektive

Nova direktiva Evropskog parlamenta i Saveta EU iz 2014. godine⁹ detaljnije definiše društvena pitanja u oblasti javnih nabavki. Iako su ranije i Direktiva 2004/17/EC4 i 2004/18/EC5 razmatrale mogućnost uvođenja rodne perspektive u proces nabavke, to nije bilo dovoljno jer su zahtevi naručioca morali da budu blisko povezani sa predmetom nabavke. Nova direktiva omogućava da se zahtevi naručioca shvate šire, pa rodna ravnopravnost treba da bude relevantna za svaki predmet nabavke i u skladu sa promovisanjem jednakosti žena i muškaraca na radnom mestu, sa povećanim učestvovanjem žena na tržištu rada i sa njihovim usklađivanjem profesionalnog i privatnog života.

Zakon o javnim nabavkama Republike Srbije ne definiše direktno mogućnost uvođenja rodne ravnopravnosti u procese javnih nabavki. Međutim, načela kojim zakon o DRI¹⁰ ispituje svrishodnost poslovanja i te kako mogu da se odnose na rodnu ravnopravnost i da definišu ciljeve postupka javne nabavke. Naime, načelo ekonomičnosti ukazuje da je potrebno obezbediti minimalan utrošak sredstava uz obezbeđivanje odgovarajućeg kvaliteta, uz koji dodatno mora da se poštuje načelo efikasnosti i efektivnosti. Efektivnost je izuzetno važna za poštovanje principa rodne ravnopravnosti tokom javnih nabavki jer govori da li je nabavka uspešno obavljena i preispituje da li je postigla cilj. Ne samo da se može desiti da nabavka ne postigne željeni cilj nego može i negativno uticati na kasnije korisnike/ce usluga i

dovesti do rodne neravnopravnosti, te je ovo načelo izuzetno važno.

RODNA STATISTIKA KAO PREDUSLOV ZA RODNO SENZITIVNO PLANIRANJE JAVNIH NABAVKI

Prilikom planiranja potrebno je sprovesti preliminarnu studiju kojom će se ispitati da li predmet javne nabavke ima rodni aspekt. Radi toga je neophodno prikupljati i analizirati sve dostupne podatke. Kako bi se to postiglo, prikupljene podatke je važno razvrstati po polu, tj. kad god je moguće koristiti rodno osetljivu statistiku. Ona predstavlja ključan preduslov i neophodnu osnovu za utvrđivanje razlike između polova, kao i procenu rodnog uticaja na javne nabavke.¹¹ Drugim rečima, rodna statistika nam pruža objektivne pokazatelje o položaju muškaraca i žena.

Rodna statistika u sektoru bezbednosti u Srbiji prvenstveno se bazira na kvantitativnim podacima o zastupljenosti žena u policiji i vojsci. Međutim, kada je reč o javnim nabavkama, potrebno je unaprediti rodnu statistiku u ovim institucijama jer se time ostvaruju ciljevi nabavke i poštovanje principa rodne ravnopravnosti. Ilustracije radi navešćemo primer jedne nabavke u policiji. Ukoliko je u pitanju nabavka čarapa ili cipela za policijske službenike/ce, potrebno je pribaviti podatke o broju cipela koje nose muškarci i žene i u odnosu na to planirati datu nabavku. Ukoliko se pak pribavlja usluga usavršavanja osoblja, potrebno je rodnom statistikom utvrditi broj muškaraca i žena koji su u prethodnom periodu imali mogućnost da pohađaju slične obuke kako bi se utvrdile rodne razlike ili postojeći trendovi u praksi usavršavanja.

9 Direktiva 2014/24/EC

10 „Zakon o DRI.” *Sl. glasnik RS*, br. 101/2005, 54/2007 i 36/2010, čl. 2.

11 *Equal opportunities for women and men in public procurement contracts: a few recommendations*. Institute for equality of women and men, 2014.

PLANOVI NABAVKI MINISTARSTVA ODBRANE I MINISTARSTVA UNUTRAŠNJIH POSLOVA NISU RODNO SENZITIVNI

Važno je da rodna perspektiva bude integrisana u sistem javnih nabavki od samog početka. Na taj način je moguće osigurati to da potrebe žene i muškaraca tokom procesa nabavki budu uzete u obzir.

Prema ZJN (2012), naručilac može da pokrene postupak javne nabavke jedino ako je nabavka unapred utvrđena planom nabavki. Tim planom se utvrđuje predmet javnih nabavki, procenjena vrednost nabavke, vrsta postupka i datum pokretanja, zaključenja i izvršenja ugovora. Važno je da naručilac u planu nabavki posebno navede razlog i opravdanost javne nabavke¹². Sa tim u vezi, potrebno je da naručilac, kad god je to moguće, analizira predmet nabavke tako što će sagledati njegove efekte na muškarce i žene. Ukoliko postoje različiti efekti na muškarce i žene, važno je da to u planu nabavke bude predloženo.

U svojim planovima nabavki MUP i MO obrazlažu javnu nabavku i njenu opravdanost. Međutim, kada je reč o predmetima nabavke koji mogu različito da utiču na žene i muškarce, potrebno je navesti te razlike. Tako, na primer, u planu javnih nabavki MO navodi se **potreba da se pribavi odeća za spoljne uslove**. Kao obrazloženje se navodi da je ova nabavka potrebna radi obezbeđivanja odevnih predmeta, tačnije službenih uniformi profesionalne vojske, kao i svečane uniforme za učenike vojne gimnazije.¹³ Uzimajući u obzir to da je 10% žena u Vojsci zaposleno na poziciji vojnika¹⁴, kao i to da je ove od godine 90 osoba ženskog

pola primljeno u Vojnu gimnaziju¹⁵, pribavljena odeća ne bi trebalo da bude jednaka za muškarce i žene, i to je važno istaći u planu nabavke.

U planu nabavki MUP-a¹⁶ navodi se **potreba da se pribave usluge usavršavanja osoblja** u vezi sa reformom policije i upravljanjem migracijama radi rasvetljavanja i otkrivanja krivičnih dela. Ova usluga može različito uticati na zaposlene, kao i na korisnike usluga ukoliko se ne prepozna rodni aspekt. Često se dešava da MUP na obuke šalje isključivo muške pripadnike policije, dok žene mnogo ređe imaju mogućnost usavršavanja, pogotovu kada su operativni poslovi u pitanju.¹⁷ U policiji je neophodno podjednako obučiti i žene i muškarce kako bi adekvatno mogli da priđu problemu migracija. Obučavanje ženskih pripadnika policije utiče na unapređenje rodne ravnopravnosti u MUP-u i na kvalitet usluga koje pripadnici i pripadnice policije pružaju.

ANTRFILE 2: SPORNA NABAVKA U MINISTARSTVU UNUTRAŠNJIH POSLOVA – KAKO SU POLICAJKE OSTALE BOSE

Tokom javnih nabavki uniformi u MUP-u videlo se da se potrebe žena u sektoru bezbednosti često previde i zaborave. To može izuzetno da utiče ne samo na žene koje su direktno pogođene tim propustima unutar institucija nego i na kvalitetno obavljanje svakodnevnog posla koje treba da se vrši u javnom interesu svih građanki i građana. Javna nabavka čarapa^a u MUP-u predstavlja interesantan primer nabavke koja je sprovedena na štetu potreba žena.

12 „Zakon o javnim nabavkama.” *Sl. glasnik RS*, br. 124/2012 i 14/2015.

13 Ministarstvo odbrane. *Plan javnih nabavki za 2015. godinu*. <http://www.mod.gov.rs/multimedia/file/staticki_sadržaj/javne_nabavke/2015/februar/Plan%20javnih%20nabavki%202015%20bez%20procenjenih%20vrednosti%20za%20sajt.PDF>.

14 Skrozza, T.; Bjeloš, M. *Nezavisni izveštaj o sprovođenju NAP-a za primenu Rezolucije SB UN 1325 u Srbiji*. Beograd: Beogradski centar za bezbednosnu politiku, 2013.

15 „Vojna gimnazija pod opsadom 900 devojčica.” *Politika* <<http://www.politika.rs/rubrike/Drustvo/Vojna-gimnazija-pod-opsadom-900-devojčica.lt.html>> 5. 4. 2015.

16 Ministarstvo unutrašnjih poslova. „Plan javnih nabavki nabavki za 2015. godinu.” <http://www.mup.gov.rs/cms_cir/oglasinsf/plan_javnih_nabavki_za_2015_cir.pdf>.

17 Podatak navela pripadnica policije na seminaru koji je organizovao Beogradski centar za bezbednosnu politiku od 25. do 27. marta u Vrdniku.

Ministarstvo unutrašnjih poslova sprovelo je nabavku od 72.500 letnjih pari čarapa i 29.000 zimskih pari čarapa. Veoma je zanimljiv podatak da je ugovor zaključen sa društvom za proizvodnju voća na veliko.^b Ova nabavka je bila nesvrshodna iz perspektive rodne ravnopravnosti jer su sve čarape koje su zaključene ugovorom u konkursnoj dokumentaciji bile broj 45. Tokom planiranja nije uzeta u obzir mogućnost da ne nose sve žene u MUP-u isti broj, a pogotovo ne broj 45.

Očigledno je da analiza potreba u MUP-u nije adekvatno sprovedena, kao i da nisu razmatrani statistički pokazatelji koji bi u obzir uzeli broj čarapa koje nose žene u MUP-u. Sprovedena nabavka je izvršena nasumično, što može znatno da utiče na policijski rad. Prvo, pripadnice policije neće želiti da obavljaju operativne poslove ukoliko nemaju odgovarajuću uniformu, nego će u tom slučaju radije obavljati administrativne poslove.^c Drugo, to će vrlo verovatno ograničiti njihove mogućnosti za napredovanje u policijskoj službi. Treće, veća zastupljenost žena na operativnim poslovima znači i efikasnije reagovanje na slučajeve rodno zasnovanog nasilja, jer istraživanja^d pokazuju da će žena češće prijaviti nasilje policajki nego policajcu. Na kraju, ova praksa pokazuje da se u policiji ne sprovode dovoljno politike rodne ravnopravnosti, kao i ciljevi NAP-a.

—

a „Jerkov: Sporna nabavka za MUP, sve čarape broj 45”; „Babić: U policiji ne rade pigmeji.” *Blic Online* <<http://www.blic.rs/Vesti/Politika/534247/Jerkov-Sporna-nabavka-za-MUP-sve-carape-broj-45-Babic-U-policiji-ne-rade-pigmej>> 1. 4. 2015.

b Obaveštenja o zaključenim ugovorima dostupna na sajtu Ministarstva unutrašnjih poslova: <http://www.mup.gov.rs/cms_cir/oglaseni.nsf/javne_nabavke.h> 18. 6. 2015.

c Podatak iznela pripadnica MUP-a na seminaru koji je organizovao Beogradski centar za bezbednosnu politiku od 15. do 17. oktobra 2014. godine u hotelu Relaks u Kovačici.

d Cassidy, Michael; Nicholl, Caroline G.; Ross, Carmen & Kimberly A. Lonsway. „The Victims’ View: Domestic Violence and Police Response.” Paper presented to the World Congress of Criminology, Societe Internationale de Criminologie, August, 2003.

MINISTARSTVO ODBRANE I MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA NEMAJU INTERNI PLAN O JAVNIM NABAVKAMA

Interni akt i interni plan mogu u velikoj meri da posluže u zagovaranju rodne ravnopravnosti. Preciznije, internim aktom se utvrđuju pravila planiranja nabavki, te ciljevi, sprovođenje, način izvršenja javnih nabavki i analize tržišta¹⁸, te je posebno važno da u internom aktu budu navedene mogućnosti rodne analize javnih nabavki. Zbog toga je neophodno da svaki naručilac izradi interni akt kojim će bliže biti definisane procedure planiranja i sprovođenja javne nabavke (ZJN).¹⁹

S druge strane, interni plan je prvenstveno namenjen sprečavanju korupcije tokom javnih nabavki. Problematična je činjenica da MO i MUP još nisu doneli interni plan kojim se bliže utvrđuje proces sprovođenja javne nabavke. Imajući to u vidu, kao i činjenicu da interni plan predstavlja meru sprovođenja antikoruptivnih politika²⁰, može se tvrditi da javne nabavke predstavljaju jedan od najvećih rizika za pojavu korupcije u institucijama bezbednosti. Kada se tome pridodaju podaci koji pokazuju da troškovi korupcija više pogađaju žene nego muškarce²¹, onda možemo pretpostaviti da će se **koruptivni procesi javnih nabavki sprovesti tako da će oštetiti žene i zanemariti njihove potrebe.**

18 Uprava za javne nabavke. *Model internog akta, Pravilnik o bližem uređivanju postupka javne nabavke.* <<http://bit.ly/1IbACic>> 1. 6. 2015.

19 „Zakona o javnim nabavkama.” *Službeni glasnik RS*, broj 124/12, član 21.

20 „Zakon o javnim nabavkama.” *Sl. glasnik RS*, br. 124/2012 i 14/2015.

21 Hossain, Naomi; Nyamu Musembi, Dr. Celestine and Jessica Hughes. *Corruption, Accountability and Gender: Understanding the Connections.* New York: UNDP and UNIFEM, 2010. <<http://www.undp.org/content/dam/aplaws/publication/en/publications/womens-empowerment/corruption-accountability-and-gender-understanding-the-connection/Corruption-accountability-and-gender.pdf>>.

Zaključak

Javne nabavke imaju rodnu dimenziju i dosta utiču na ostvarivanje rodne ravnopravnosti. Zbog toga je važno da tokom realizovanja određene nabavke od početka do kraja bude uvažena rodna perspektiva. S tim u vezi, neophodno je da planovi analiziraju predmet nabavke prema tome kako on utiče na žene i muškarce. Kako bi to bilo postignuto, neophodno je koristiti rodno osetljivu statistiku i rodno odgovoran programski budžet, koji direktno utiču na proces i aktualizaciju javnih nabavki.

Možemo zaključiti da se u institucijama bezbednosti u Srbiji rodna ravnopravnost tokom sprovođenja javnih nabavki ne poštuje, što često žene dovodi u neravnopravan položaj. S obzirom na to, žene u sektoru bezbednosti imaju manji pristup resursima od muškaraca. Pored toga, nesvrshodne javne nabavke onemogućavaju ovim institucijama, koje imaju mandat da osiguraju bezbednost svih građanki i građana, da odgovorno obavljaju svoj posao. Ukoliko želimo da u sistemu javnih nabavki u potpunosti budu uspostavljeni kontrola i odgovornost, veoma je važno sagledati uticaj javnih nabavki na žene i muškarce, kao i njihove posledice.

Izvori

- Vladislavljević, Aleksandra. *Praktičan alat za rodno odgovorno budžetiranje u tri koraka*. Edicija Practicum: 2011.
- „Vojna gimnazija pod opsadom 900 devojčica.” *Politika*. <<http://www.politika.rs/rubrike/Drustvo/Vojna-gimnazija-pod-opsadom-900-devojica.lt.html>> 5. 4. 2015.
- Đurić Kuzmanović, T. *Ka rodnom budžetiranju: vodič*. Ženske studije i istraživanja i Futura publikacije Novi Sad, 2007.
- „Jerkov: Sporna nabavka za MUP, sve čarape broj 45”; „Babić: U policiji ne rade pigmeji.” *Blic online*. <<http://www.blic.rs/Vesti/Politika/534247/Jerkov-Sporna-nabavka-za-MUP-sve-carape-broj-45-Babic-U-policiji-ne-rade-pigmej>> 1. 4. 2015.
- Ministarstvo odbrane. *Plan javnih nabavki za 2015 godinu*. <http://www.mod.gov.rs/multimedia/file/staticki_sadrzaj/javne_nabavke/2015/februar/Plan%20javnih%20nabavki%202015%20bez%20procenjenih%20vrednosti%20za%20sajt.PDF> 5. 6. 2015.
- Ministarstvo unutrašnjih poslova. *Plan javnih nabavki za 2015. godinu*. <http://www.mup.gov.rs/cms_cir/oglasi.nsf/plan_javnih_nabavki_za_2015_cir.pdf> 16. 6. 2015.
- Nikolić: *EU strateški cilj Srbije. Vigenin: Podrška Bugarske*.” *Blic online*. <<http://www.blic.rs/Vesti/Politika/478024/Nikolic-EU-strateški-cilj-Srbije-Vigenin-Podrška-Bugarske>> 29. 4. 2015.
- Skrozza T., Bjeloš M. *Nezavisni izveštaj o sprovođenju NAP-a za primenu Rezolucije SB UN 1325 u Srbiji*. Beograd: Beogradski centar za bezbednosnu politiku, 2013.
- Tošković, Sonja. *Rodna ravnopravnost važan deo pregovora sa EU*. EurAktiv. <<http://www.euractiv.rs/srbija-i-eu/8171-rodna-ravnopravnost-vaan-deo-pregovora-sa-eu>> 14. 3. 2015.
- Uprava za javne nabavke. *Novi zakon o javnim nabavkama u kontekstu očekivanih reformi javnih nabavki u Srbiji*. <http://www.ujn.gov.rs/ci/documents/analiticka_dokumenta> 5. 2. 2015.
- Uprava za javne nabavke. *Model internog akta, Pravilnik o bližem uređivanju postupka javne nabavke*. <<http://bit.ly/1IbACic>> 1. 6. 2015.
- „Zakon o DRI.” *Sl. glasnik RS*, br. 101/2005, 54/2007 i 36/2010.
- „Zakon o javnim nabavkama.” *Sl. glasnik RS*, br. 124/2012 i 14/2015.
- Callerstig, Anne-Charlott. „Can public procurement be an instrument for policy learning in gender mainstreaming?” *Scandinavian Journal of Public Administration* 18(4): 51–71
- *Equal opportunities for women and men in public procurement contracts: a few recommendations*. Institute for equality of women and men, 2014.
- *Gender Mainstreaming: Conceptual Framework, Methodology and Presentation of Good Practices*. Završni izveštaj aktivnosti grupe specijalista,(EG-S-MS), Council of Europe, EG (99) 3, Strasbourg, February 1999.
- Michael; Nicholl; Caroline G.; Ross, Carmen & Kimberly A. Lonsway. *The Victims' View: Domestic Violence and Police Response*. Paper presented to the World Congress of Criminology, Societe Internationale de Criminologie, August, 2003.

CIP - Каталогизација у публикацији - Народна библиотека Србије, Београд

658.71:316.64

351.86:305-055.2

ЂАН, Аурелија, 1986-

Javne nabavke i rodna ravnopravnost : uticaj javnih nabavki na žene u sektoru bezbednosti u Srbiji / Aurelija Đan. - Beograd : Beogradski centar za bezbednosnu politiku, 2015 (Beograd : Unagraf). - 13 str. ; 30 cm

Tiraž 400. - Napomene i bibliografske reference uz tekst. - Bibliografija: str. 13.

ISBN 978-86-6237-107-2

a) Јавна набавка - Друштвени аспект b) Родна равноправност - Безбедносни сектор c) Безбедносни сектор - Жене

COBISS.SR-ID 216248076

